

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра диференціальної та спеціальної психології

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: Особливості переживання кризової ситуації особистістю

Personality crisis experiencing specificities

Виконала: студентка заочної форми навчання
спеціальність 053 Психологія

Айрапетян Т.А.

Керівник д.психол.н., професор, Родіна Н.В.

_____ підпис

Рецензент канд.психол.н., доцент Колот С.О.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ _____ від _____ 201__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ППП)

Захищено на засіданні ЕК № _

протокол № _ від _____ 201__ р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою
ECTS, бали)

Голова ДЕК

_____ (підпис)

_____ (ППП)

Одеса – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	6
1.1. Основні теоретичні підходи до визначення кризових ситуацій.....	6
1.2. Проблема подолання кризових ситуацій особистістю	13
1.3. Поняття про динамічний процес переживання кризових ситуацій.....	25
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ ОСОБИСТІСТЮ.....	31
2.1. Організація емпіричного дослідження.....	31
2.2. Методи емпіричного дослідження	33
Висновки до другого розділу.....	44
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКІВ ПРИ ПЕРЕЖИВАННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ.....	45
3.1. Аналіз і інтерпретація результатів.....	45
3.2. Профілактика і корекція поведінки підлітків в умовах кризової ситуації загрози самоактуалізації.....	55
Висновки до третього розділу.....	68
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	74

ВСТУП

Сьогодні проблема переживання кризової ситуації особистості надзвичайно актуальна, оскільки в сучасних умовах невизначеності та ризику в Україні найбільш вразливим об'єктом є особа. Кожна людина у своєму житті переживає кризові життєві ситуації, але не кожен здатний конструктивно вирішити їх, і в цьому випадку потрібна психологічна допомога, а іноді і реабілітація. Тільки після того, як людина успішно вирішить подібні ситуації, вона може перейти на вищий етап розвитку.

В останні десятиліття психологічна наука значно посилила інтерес до проблеми вивчення предмета, який стикається з кризовими ситуаціями, при цьому особлива увага приділяється особливостям його досвіду. Л. Анциферова, Р. Ахмеров, Ф. Басін, Л. Божович, Ф. Василюк, Р. Декарт, Л. Виготський, О.М. Леонт'єв, Ф. Лерш, О. Лурія, С. Д. Максименко, Н. Родіна, Т. Титаренко. Широкий інтерес з боку психології до вивчення кризових ситуацій та їх подолання призвів до створення численних теорій подолання (Р. С. Лазарус, С. Фолкман, С.Е. Хобфолл та ін.), Переважна більшість яких спрямована на вивчення взаємодії особистості з кризовими ситуаціями, які трапляються в її житті. З одного боку, кризова ситуація є поворотним моментом, коли вирішення життєво важливих проблем людини за допомогою звичайних методів неможливе. З іншого боку, кризова ситуація - це несприятливий стан особистості, який може призвести до асоціальної поведінки.

Таким чином, перед дослідниками стоїть завдання визначити нормативні та ненормативні аспекти кризових переживань індивідом для підтримки гармонії та ефективності особистості протягом усього її свідомого життя. Знання психологічних механізмів, закономірностей, психологічних особливостей особистості дозволить їм конструктивно подолати, а практичному психологу розробити та використовувати у своїй практиці заходи профілактики та корекції в роботі з кризовими особистостями.

Метою даної роботи є вивчення проблеми особливостей переживання кризової ситуації особистістю.

Відповідно до мети дослідження були поставлені наступні **завдання**:

1. Розглянути теоретичні підходи до вивчення проблеми переживання кризових ситуацій особистістю.

2. Проаналізувати проблему подолання кризових ситуацій.

3. Дослідити психологічні особливості та домінуючі копінг-стратегії підлітків у кризовій ситуації самоактуалізації.

4. Розробити програму профілактики і корекції поведінки підлітків в умовах кризової ситуації загрози самоактуалізації.

Об'єкт дослідження: переживання кризової ситуації особистістю.

Предмет дослідження: психологічні особливості особистості підлітків у кризовій ситуації самоактуалізації.

Методи дослідження: анкетування, методика дослідження типів темпераменту Г. Айзенка, методика В.М. Русалова, методика діагностики акцентуацій характеру К. Леонгарда – Г. Шмішека, методика копінг-поведінки в стресових ситуаціях (С. Норман та інші, адаптована Т.А.Крюковою), методика дослідження способів долаючої поведінки WOCQ (в адаптації Н.В. Родіної)

Опис вибірки: у дослідженні брали участь підлітки першого та другого років підготовки до ЗНО у віці 16-19 років. Загальний обсяг 60 респондентів.

База проведення емпіричного дослідження: Дослідження проводилося на базі курсів іноземної мови «Чкаловські» у період з 2019 по 2020 роки.

Практична значущість дослідження:

1. Встановлено, що найбільш характерними акцентуйованими рисами особистості підлітків є гіпертимність та екзальтованість, їх загострення

спричиняють порушення адаптації в умовах перебування у ситуації підготовки до ЗНО.

2. Виявлено, що найбільш виразною стратегією подолання у підлітків у кризовій ситуації загрози самоактуалізації та в умовах перебування у ситуації підготовки до ЗНО є пошук соціальної підтримки.
3. Доведено, що маркерами успішності потенційних психокорекційних заходів у підлітків, спрямованих на підвищення рівня психологічної адаптованості, є мотивація знайти інформаційну та емоційну підтримку.

Одержані в магістерській роботі результати мають практичну спрямованість у напрямку психологічної підготовки підлітків до ЗНО. Розроблено рекомендації та психокорекційна програма «Підвищення рівня психологічної адаптованості підлітків до ситуації складання ЗНО», а також пропозиції щодо подальшого використання розроблених рекомендацій та запропонованої програми.

Апробація: Результати даної роботи були обговорені на:

Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві», Одеса, 5 листопада 2020 рік

Структура роботи: Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (77). Загальний обсяг дипломної роботи 75 сторінок. Дипломна робота містить 3 таблиці і 3 рисунки.

ВИСНОВКИ

1. У результаті теоретичного аналізу проблеми переживання кризової ситуації в психологічній науці було встановлено, що криза визначається як один із станів внутрішнього світу особистості, коли рух у напрямку подальшого розвитку зупиняється, оскільки звичні, стереотипні програми мислення і поведінки вже не працюють, а нові ще не сформовані. Але період кризи не лише гострий емоційний стан, що блокує цілеспрямовану життєдіяльність людини, а й можливість здійснити зміни, перейти на новий щабель особистісного розвитку, джерело енергії, своєрідна відповідь на заклик потенційних можливостей особистісного росту. І в той же час криза дуже часто виникає тоді, коли людина не має сил прийняти ті зміни, які відбуваються в її житті.

Існують методологічні й методичні складності в операціоналізації конструктів, що мають відношення до подолання кризових ситуацій особистістю. У першу чергу, це пов'язано з розмаїттям реакцій подолання й ускладненням їх класифікації, недостатньою ясністю в критеріях для диференціації копінг-стратегій і психологічних захисних механізмів, ускладненням виділення ключових категорій копіngu, а також наявністю ряду невирішених проблем, що мають відношення до релевантності способів виміру копіngu. Сучасні психологічні концепції поведінки подолання представлені широким спектром теорій, що пояснюють як універсальні, так і специфічні механізми формування відповіді особистості на кризову ситуацію.

2. Аналіз проблеми подолання кризових ситуацій дозволив відокремити звичайні умови від кризових ситуацій, в яких під впливом психогенних факторів психофізіологічні і соціально-психологічні механізми, вичерпавши резервні можливості, більше не можуть забезпечувати адекватне відображення і регуляторну людську діяльність. Іншими словами, коли відбувається руйнування адаптивного бар'єру, "ломка" динамічних стереотипів в центральній нервовій системі, і настає психічна дезадаптація

або криза. Реалізація динамічного підходу вимагає звернення до теми взаємодії суб'єкта з ситуацією, заснованої на виділенні його прогностичної функції в якості базової. Коли зусилля особистості, яка долає кризову ситуацію направляються на пряму зміну внутрішнього або зовнішнього стресора, на пошук інформації про ситуацію та на зміну власних цілей і намірів.

3. Порівняльний аналіз результатів особистісних особливостей підлітків першого та другого року перебування у ситуації підготовки до ЗНО за методикою Г.Айзенка свідчать, що показник нейротизму вищий серед підлітків першої групи і складає 11,21 балів, а другої – 9,4 бали, проте вони знаходяться в межах норми. Рівень інтроверсії складає 13,18 балів у першої групи та 12,54 бали у другої групи, тобто у підлітків першої групи спостерігається високий рівень нестійкості їх психологічних проявів. Показник екстраверсії першої групи – 15,02 балів, а у другій – 14,39 балів, тобто їх показники в межах екстравертованості. Проте заслуговують уваги показники шкали соціальної сприйнятливості (нещирості), які дещо більші ніж 4 бали – у першої групи – 4,63 бали, у другої – 4,54 бали, тобто вони були не завжди відвертими, що свідчить про тенденцію досліджуваних обох груп на створення кращого враження про себе, ніж вони є у дійсності. Серед досліджуваних обох груп 13,03% меланхоліків, 15,85% флегматиків, 12,41% холериків і 18% сангвініків. Властивості темпераменту за методикою В.М.Русалова у підлітків першої та другої груп знаходяться в межах середніх показників і коливаються від 5,11 балів до 7,18 балів.

Порівняння результатів за методикою Шмішека-Леонгарда свідчать, що прояви акцентуацій особистості в умовах перебування у ситуації підготовки до ЗНО. У підлітків першої та другої груп загострюються акцентуації особистості за гіпертимним та екзальтованим типами, а інші знаходяться нижче середнього показника. Але показник гіпертимності та екзальтованості вищий, ніж у першій. Таким чином, можемо стверджувати,

що умови перебування у ситуації підготовки до ЗНО призводять до гіпертимних та екзальтованих проявів акцентуацій особистості підлітків .

Таким чином, результати порівняльного аналізу обох груп дають змогу чітко окреслити психологічні особливості підлітків в умовах перебування у ситуації підготовки до ЗНО та дати їх узагальнену характеристику. З огляду на те, що вік – це ступінь психічного розвитку індивіда та його розвитку як особистості, яка характеризується сукупністю закономірних фізіологічних і психологічних змін, у нашому дослідженні середній вік підлітків від 19,2 до 21,6 років. Тобто у цьому віці відбувається усвідомлення себе і свого майбутнього, але під впливом умов перебування у ситуації підготовки до ЗНО та терміну перебування вони починають розмірковувати про перспективи свого майбутнього. Найбільш характерними акцентуаціями є гіпертимність та екзальтованість, їх загострення спричиняють умови перебування у ситуації підготовки до ЗНО.

4. При організації профілактики і корекції поведінки підлітків в умовах кризової ситуації загрози самоактуалізації необхідно враховувати той факт, що домінуючими типами, характерними для підлітків в умовах перебування у ситуації підготовки до ЗНО є пошук соціальної підтримки. Тобто вони намагалися знайти інформаційну підтримку, а також бажали отримати матеріальну та емоційну підтримку. Більш того, вказана тенденція може розглядатися як маркер успішності потенційних психокорекційних заходів, спрямованих на підвищення рівня психологічної адаптованості підлітків. Отже, перспективи подальших досліджень полягають в тому, щоб на підставі отриманих даних і існуючих теоретичних і практичних досліджень апробувати власну психокорекційну програму підвищення рівня психологічної адаптованості підлітків до ситуації складання ЗНО, яка дасть стабільний результат і могла б бути рекомендована для практичного використання фахівцям психолого педагогічної сфери.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абабков В.А. Адаптация к стрессу. Основы теории, диагностики, терапии. СПб.: Речь, 2004. 166 с.
2. Абабков В.А. Защитные психологические механизмы и копинги: анализ взаимоотношений. СПб.: Речь, 2004. 158 с.
3. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. М.: Наука, 1980. 335 с.
4. Александровский Ю. А. Пограничные психические расстройства. М.: Медицина, 2000. 301 с.
5. Александровский Ю. А. Социально-стрессовые расстройства. Обозрение психиатрии и медицинской психологии им. Бехтерева. 1992. В.2. С. 5-10
6. Александровский Ю.А., Лобасов О.С., Спивак Л.И., Щукин Б.П. Психогении в экстремальных условиях. Москва, 2009.
7. Айзенк Г.Ю. Структура особистості. Психологія особистості в трудах закордонних психологів. Хрестоматія / під ред. А.А. Реана. СПб.: Питер, 2000. 320 с.
8. Амирхан Д. Фактор аналитического измерения копингов: показатель копинг-стратегий. М.: Медицина, 1990. 98 с.
9. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. Л.: ЛГУ, 1968. 339 с
10. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысливание, преобразование ситуаций и психологическая защита *Психологический журнал*. 1994. Т.15, №1. С. 3–19.
11. Афифи А., Эйзен С. Статистический анализ: Подход с использованием ЭВМ. М.: Мир, 1982. 488с.
12. Бурлачук Л.Ф., Коржова Е.Ю. Психология жизненных ситуаций: [учеб. пособие]. М. : Рос. пед. агентство, 1998. 262 с.
13. Баранов Н.П. Деятельность в экстремальных ситуациях. 2007.

14. Баранов Н.П. О некоторых методологических основаниях анализа экстремальных ситуаций// Теоретические и прикладные аспекты кризисной психологии: Сб. научн. тр./ Отв. ред. Л.А. Пергаменщик. Минск, 2009.
15. Бодров В. А, Когнитивные процессы и психологический стресс // *Психологический журнал*. 1996. Т. 17. № 4. С. 64-74.
16. Бодров В.А. Информационный стресс: Учеб.пос. М.: ПЭРСЭ, 2000. 352с.
17. Василюк Ф. Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций). М.: Издательство Московского университета, 1984. 200 с.
18. Вассерман Л.И. Совладание со стрессом: теория и психодиагностика. СПб.: Речь, 2010. 192 с.
19. Вачков И.В. Основы и технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: Ось-89, 2000. – 224 с.
20. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. М. : Педагогика, 1984.
21. Галецька І.І. Самоефективність у структурі соціальної адаптації. *Вісн. Львів. унів-ту*. Сер. філос. науки. 2003. С.138-149.
22. Гаркави Л.Х., Квакина Е.Б., Кузьменко Т.С. Антистрессорные реакции и активационная терапия. М.: Имедис, 1998. 656 с.
23. Грановская Р.М. Психологическая защиты. СПб.: Речь 2007. 476 с.
24. Грановская Р.М. Система психологической защиты и копинг-стратегии. Психология совладающего поведения : материалы Междунар.науч.-практ. конф. / отв. ред.: Е. А . Сергиенко, Т. Л. Крюкова. Кострома : КГУ им. Н. А . Некрасова, 2007. С. 26-28.
25. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. СПб.: Речь, 2003. 655 с.
26. Горностай П. П. Личность и роль : Ролевой подход в социальной психологии личности. — К. : Интерпресс ЛТД, 2007. — 312 с

27. Евдокимов Е.В. Эмоциональные состояния в экстремальных условиях деятельности и их коррекция. *Вестн. психотерапии*. 2008. № 26 (31). С. 56-66.
28. Ефимова М.Р., Петрова Е.В., Румянцев В.Н. Общая теория статистики: Учебник. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: ИНФРА-М, 2000. 416 с.
29. Исаева Е.Р. Копинг-поведение и психологическая защита личности в условиях здоровья и болезни. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2009. 136 с.
30. Зеер З. Ф. Психология профессий: учеб пособие. М.: Академический проект. Фонд «Мир», 2006. 336 с.
31. Ильин, Е.П. Различия в копинг-стратегиях (преодолевающим поведением) и в использовании защитных механизмов. Психология индивидуальных различий. СПб.: Питер, 2004. С. 412-431.
32. Калинина Р. Р. Введение в психологию семейных отношений. СПб. : Речь, 2008. 351 с.
33. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса. М.: Наука, 1983. 168 с.
34. Копинг-поведение (механизмы совладания) как сознательные стратегии преодоления стрессовых ситуаций и методы их определения: пособие для врачей и психологов / Б.Д. Карвасарский, В.А. Абабков, А.В. Васильева, Г.Л. Исурина и др. СПб.: Изд-во НИПНИ им. В.М. Бехтерева, 2007. 28 с.
35. Кораблина Е.П. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи: Пособие для практических психологов. СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2001. С. 167-181.
36. Кроник А.А., Ахмеров Р.А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути. М.: Смысл, 2003. 284 с.
37. Крюкова Т.Л. Психология совладающего поведения. Кострома КГУ им. Н.А. Некрасова, 2010. 296 с.
38. Лазарус Р.С. Теория стресса и психофизиологические исследования. Эмоциональный стресс. Л.: Медицина, 1970. С.178-208.

39. Лебедев В.И. Личность в экстремальных условиях. Москва, 2011.
40. Леонова А.Б., Чернышева О.Н. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития. М.: Радикс, 1995. 445 с.
41. Либина А., Либин А.В. Стиль реагирования на стресс: психологическая защита или совладение со сложными обстоятельствами. Стиль человека: психологический анализ. М.: Смысл, 1998. 254 с.
42. Леонгард К. Акцентуированные личности. Киев, 1989.
43. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. М. : НПО «МОДЭК», 1981. 410 с.
44. Либина А.В. Совладающий интеллект: человек в сложной жизненной ситуации Москва: Эксмо, 2008. 400 с.
45. Личко А.Е. Типы акцентуаций характера и психопатий у подростков. М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 1999. 416с.
46. Нартова-Бочачер С. К. «Coping behavior» в системе понятий психологии личности. *Психол. журнал.* 1997, № 5. С.51-54.
47. Нуркова В. В. Автобиографическая память в трудной жизненной ситуации: новые феномены. *Вопросы психологии.* 2003. № 5. С. 93-102
48. Олифиревич Н. И. Психология семейных кризисов. СПб. : Речь, 2006. 360 с.
49. Орбан-Лембрик Л.Е. Спілкування як соціально-психологічний феномен. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія* . Івано-Франківськ, 2003. Вип.8. С.255-262.
50. Осухова Н.Г. Психологическая помощь в трудных и экстремальных ситуациях: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений .– М.: Издательский центр «Академия», 2007. 288 с.
51. Ошаев С.А. Особенности психологических защит у больных с ПТСР // *Актуальные вопросы психиатрии и наркологии* / Под ред. акад. РАМН, проф. В.Я. Семке. Томск: Изд-во Томского ун-та, 2003. Вып. 11. С. 74 – 76.

52. Психологія життєвої кризи / за ред. Т. М. Титаренко. Київ. : Агропромвидав України, 1998. 223 с.
53. Родіна Н. В. Основні компоненти соціального середовища абітурієнтів, які вступають до ВНЗ. *Вісник Одеського національного університету*. 2010. Т. 15, вип. 16. С. 66–77.
54. Родіна Н.В. Опитувальник WOCQ в адаптації С.І. Хаїрової. Психометричний аналіз і альтернативна факторна модель. *Актуальні проблеми психології*. 2010. Т.12, В.10, Ч.2. С.340-350.
55. Родіна Н.В. Психологія копінг-поведінки: системне моделювання. Монографія. Одеса. Видавець Букаєв Вадим Вікторович. 2011. 364 с.
56. Родіна Н. В. Проактивний копінг як реалізація особистісного потенціалу при подоланні життєвих труднощів: Теоретико-методологічні аспекти // Потенціал особистості та тенденції його реалізації в умовах трансформаційних змін у суспільстві : кол. монографія / [В. І. Подшивалкіна, А. А. Бефані, О. В. Яремчук та ін.] ; за наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : Фенікс, 2011. Ч. 8. С. 264–299.
57. Русалова М.Н. Экспериментальные исследования эмоциональных реакций человека. М.:Наука,1979. 170 с.
58. Сапогова Е. Е. Психология развития человека : учебное пособие. М. : Аспект Пресс, 2005. 460 с.
59. Селье Г. Стресс без дистресса. М.: Прогресс, 1979. 126 с
60. Сирота Н.А., Ялтонский В.М. Копинг-поведение и психопрофилактика психосоциальных расстройств у подростков. *Обозр. психиат. и мед. психол.* 1994. №1. С.63 – 74.
61. Слободчиков В. И. Интегральная периодизация общего психического развития. *Вопросы психологии*. 1996. № 5. С. 38-50
62. Суворова В. В. Психофизиология стресса. М.: Педагогика, 1975. 208с.
63. Ташлыков В. А. Психологическая защита у больных неврозами и психосоматическими расстройствами: пособие для врачей. Спб.: Медицина, 1997. 24 с.

64. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К. : Либідь, 2003. 376 с.
65. Церковский, А.Л. Некоторые аспекты копинг проблемы. Фундаментальные, клинические и фармацевтические проблемы патологии человека: Сб. трудов сотрудников Витебского гос. мед. ун-та. Витебск, 2003. С. 243–246.
66. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / пер. с англ.; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. — М.: Прогресс, б.г. (1996)
67. Шевцова И.В. Тренинг личностного роста. СПб., Речь, 2003. 144 с
68. Щербатых Ю.В. Психология стресса и методы коррекции. СПб.: Питер, 2006. 256с.
69. Aldwin C. M. Stress, coping, and development : an integrative perspective. New York : Guilford Press, 1994. 331 p.
70. Aldwin C.M. Coping and self-regulation across the life span. Handbook of life-span development / K. Fingerman, C. Berg, J. Smith, T. Antonucci. - New York, NY: Springer Publishing Company, 2010. P. 563-590.
71. Fromm E. The sane society. *Pastoral Psychology*. 1955. Vol. 6. P. 13-16
72. Folkman S. Ways of Coping Questionnaire. Palo Alto, CA: Consult. Psychol. Press, 1988. – 33 p.
73. Lazarus R. S. Stress, appraisal, and coping. New York: Springer, 1984. 444 p.
74. Lazarus R.S. Psychological stress and the coping process. New York: McGraw-Hill, 1966. 466 p.
75. Murphy L. B. The widening world of childhood. New York Basic Books, 1962. 399 p
76. Rogers C. A theory of therapy, personality and interpersonal relationships, as developed in the client-centered framework. *Psychology: a study of a science*. 1959. Vol. 3. P. 184-256.

77. Roberts A. R. An overview of crisis theory and intervention model. In A. R. Roberts (Ed.). Crisis Intervention Handbook. – NewYork : Oxford University Press, 2000. 872 p.